בשלמא למ"ד. נובלות דתמרי תמרי דזיקא ומובלות דמתני' אוקימנא בדבושלי כמרא היינו דהכא קרי להו נובלות תמרה ובמתני' תנן (לעיל ד' מ.): **נובלות סתמא: בשברכותיהן שוות.** כגון זיתים ותפוחים דתלוייהו ב"פ הענ ובא לפטור את שתיהן בברכה אחת: **חביב עדיף.** איזה שירצה דמתניתין אין החביב עליו משמע: **אכל בשאין ברכותיהן שוות ד"ה.** אין ברכה אחת פוטרתן ושוב אין כאן מחלוקת. ואע"ג דתנן (לעיל דף מ.) בירך על פירות האילן ב"פ האדמה יצא ה"מ בחד מינא וטעה ובירך עליה ב"פ האדמה אבל נגון ובירך על הנגון לא נפטר זית: **פשיטא** לא גרסינן עד מיתיבי. חדא שאין זו שיטת הגמ' מעיקרא קשיא ליה פשיטא דלא איצטריך למימרא והדר קשיא היכי מצי למימרא ועוד דלא פשיטא היא אי לאו דאשמעינן עולא ה"א נגון פוטר את הזית דהתנן בירך על פירות האילן ב"פ האדמה יצא: **שהיה נגון עיקר.** שבשבילו התחיל האכילה ולא אכל זית אלא להפיג חורפו של נגון דהוה ליה זית טפל ותנן (לקמן דף מד.) כל שהוא עיקר ועמו טפלה מברך על העיקר ופוטר את הטפלה: **מברך על זה כו'.** וכאן לא נחלקו: **ושני מינים בעלמא.** כגון זית ותפוח שברכותיהן שוות והאחד ממין שבעה וזה נחלקו: **חד אמר מחלוקת בשברכותיהן שוות.** וכדאמרן: ה"ג **וחד אמר אף בשאין ברכותיהן שוות נמי מחלוקת.** ומפרש לה ואזיל: **כמאי פליגי.** הא ודאי לא מפטרי בחדא ברכה: **אמר ר' ירמיה בהקדים פליגי.** ולא גרסי' אבל בשברכותיהן שוות מברך על אחד מהן שילכה דהשתא בשאין שוות מקפיד ר' יהודה על הקדמתן ואמר מין שבעה עדיף כשבא לפטור זו בזו לא כ"ש: **דאמר ר' יצחק כו'.** אלמא קפדינן אהקדמה. ור' יהודה אית ליה דר' יצחק הלכך כל שכן היכא דחד לאו ממין שבעה דמין שבעה עדיף ורבנן לית להו דר' יצחק במקום חביב דחביב עדיף: **ופליגא דרבי חנן.** הא דר' יצחק דאמר המוקדם קודם לברכה אלמא קרא לשבח מ"י בא שיש בה פירות המשובחים הללו ומנאן כסדר המשובחתם ופליג אדר' חנן דאמר לא בא הכתוב להודיע שבח המשובחת הפירות בטעם שלהם אלא שבחה של מ"י שיש בה פירות ששיעורי תורה נתלין בהן וכיון דהכי הוא לא הקפיד הכתוב על סדרן שהרי בזו כולן שוין: **בגיס המנוגע.** כתיב והבא אל הבית יטמא עד הערב (ויקרא יד) ולא כתיב כבוס בגדיו והאוכל בבית יכבס את בגדיו (שם) בשואה שיעור אכילה ואפילו לא יאכל מדכתיב בסיפיה והשוכב בבית יכבס את בגדיו. הלכך הנכנס בו ונושא את בגדיו עמו אלא כדרך מלבושו אין אלו בגדיו וטמאים מיד שאף בהן אני קורא והבא אל הבית וכשהוא לבוש בהן בעי שהייה: **אכילת פרס.** חצי ככר ששיערו בו חכמים את העירוב[ד] שהוא כולו מזון שתי סעודות וחציו מזון סעודה אחת: **פת חטין.** נאכלת מהר: **מיסב.** דרך הסבה שהיא נאכלת מהר שאינו פוגה ואנה: **ואינו מטמא באהל.** הלכה למשה מסיני הוא: **כדי רביעית יין לנזיר.** אכל חרלנים וזגים ולובלבן כשיעור רביעית יין חייב. ואין שיעור רביעית מיס שוין לפי שהיין עב והמיס קלושין ויש ברביעית יין יותר ממה שיש ברביעית מיס כדאמרינן (במנחות קד.) [בשבת (דף עז.)] גבי רביעית דס שיכול לקרוש ולעמוד על כזית משוש דסמיך אבל מידי דקליש לא הוה רביעית דידיה כזית: **להולאת שבת.** דתנן המוציא אוכלין כגרוגרת (שבת עו:) והיא תאנה יבשה: שיעורן

ה) לעיל לה: ולקמן מד., ב) עירובין ד. סוכה ה:, ג) חולין עז: נגעים פי"ג מ"ט, ד) מ"כ פ' מלורע פ"ד פ"ה, ה) בהלות פ"ב מ"ג, ו) כלים רפ"ז שבת קיב: עירובין ד: [כד:], ז) [עירובין פב:], ח) עיין מהרש"ל ומהרש"ל, ט) [נראה דהך כדפרישית הוא סיום דבור המוס' ומתמיל דבור חדש מן כאין גרסותיהן שניין על הגמ' לעיל ופי' כמו תפוחים וכו' ותיבת לעיל הוא כמו שניינו הרבה פעמים כשנתהפכו דבורי תוס' להורות מקום שזה שייך לעיל והמעתיקים שגו והדפיסו הכל לדבור אחד (וכן הגיה הגאון מהר"ל מווילנא)], י) [וע"ע תוס' עירובין ד. ותוס' סוכה ו.],

הגהות הב"ח

(א) גמ' ממין שבעה וכי לית ליה: (ב) שם אכילת פרס תנא פת חטין וכו' ואוכלה בלפתן: (ג) תוס' ד"ה אבל וכו' דאפילו רבי יהודה: (ד) ד"ח גמן וכו' היה היוצא יותר:

גליון הש"ס

גמ' כל המוקדם בפסוק. עי' עוד לקמן מגיהה דף י"ב ע"ב ד"ה ואת אלקן:

מוסף רש"י

כל הפסוק כולו לשיעורין נאמר. הפסוק מדבר בשנתה של תרן ישראל שאפילו בדברי תורה לריכין לשבר בפירותיה איסורין שבתורה (סוכה ה:). וטבעותיו בידיו. נקומלו שלא כדרך מלבוש (חולין עא:) דומיא דכליו על כתפיו (עירובין ד.) אי: דומיא דסנדליו (סוכה שם). היה לבוש כליו. וכן כולם דרך לבישתן קרויין בגדיו וכסלין אלו (עירובין שם). והן טהורין עד שישהא. דכתיב והאוכל בגיס יכבס וגו' ודרשינן בחו"ל אין לי אלא אוכל ושוכב, אוכל בלא שוכב, שוכב בלא אוכל, לא אוכל ולא שוכב מנין, ת"ל יכבס בגדיו היכה. אחי פעמים כתיב יכבס בגדיו, ואם קופיטו לרבות הכל מה ת"ל והאוכל, ליתן שיעור לשוכב כדי אכילה, שאין טעון כיבוס בגדים על שיהא כדי אכילה, וגופו טמא מיד דהכי כתיב והבא אל הבית יטמא ולא כתיב כיבוס בגדים, והאוכל בבית דהיינו שוהה כדי אכילה יכבס בגדיו (סוכה ו. וכנר"ז ערובין ד.). **אכילת פרס.** מרבע בילים הן מזון סעודה ביומיה, פרס לשון פרוסה ששיעורוהו בחלי ככר המאור בעירוב דבעינן מזון ב' סעודות ותנן התם אלייה לבית המנוגע (שם). **פת חטין.** שהיתה מועטת משל שעורים (סוכה שם). **מיסב.** דהיינו דרך אכילה, מי שהוא מיסב הוא עסוק באכילה ואינו טורוד בדברים אחרים (שם). ואוכלן בלפתן. שנאכלת בשעורה. מן המת (סוכה שם). ואינו מטמא באהל. שום עצם בגלא בשר על שיהא שם שדרה שלמה או גולגולת או רוב בגיעו, ב' שוקים ויבך אחת, או רוב מניו, קב"ש אבנים (ערובין שם). גפן. מה שיעורו בו, כדי רביעית יין לנזיר. בשאר איסורי מיר, דאיכא למ"ד במסכת מיר (לד:) דחרלנים וזולבין ועליו מצטרפין לשיעור רביעית יין, שאם יתנם לכוס מלא יין עד שיגלא ממנו רביעית יין, ואין דומה המשער בכוס מלא מיס למשער ביין, משום דיין עב הוא ואינו ממהר לצאת אלא בכדי שיהא מיס לא מחייב דקליסי והולכין בקל חוץ מן הכלי אבל כי משערין ביין צריך שיעורא טפי שהיין הוא עב ומחזיק גודש קצת קודם שיפול מן הכוס רביעית יין ואם היה מיס היה (ד) יוצא יותר מרביעית[ו]: **כלי בעלי בתים.** גבי כלי עץ מתניא: לאיתו

אבל בשאין ברכותיהן שוות. פירש"י כגון לענן וזית ושוב אין כאן מחלוקת כיון שאין האחד פוטר את חבירו אפי' (ג) ר' יהודה מודה דאין עדיפות בשבעת המיניים אלא מברך על איזה שירצה תחלה[א] המחבר לו ואחר כך יברך על השני וכן יש לפרש דרבי יהודה: מודה לחכמים הואיל ולא פי' הגמ' מוטב שנאמר שיחיד מודה לרבים ולא רבים מודים ליחיד והקשה רש"י ולבריך על הענון ולפטור את הזית דהא תנן לעיל בירך על פירות האילן ב"פ האדמה יצא ותירץ דשאני התם שאין שם אלא חד מינא וטעה ובירך ב"פ האדמה אבל הכא כשבירך ב"פ האדמה על הענון לא פטר את חברו שהוא ב"פ הענ אפי' בדיעבד וא"ת הא אמרי' לעיל (דף לט.) גבי עובדא דבר קפרא דברכת בורא פרי האדמה חשיבא טפי משהכל לפי שמבורכת טפי א"כ גם ב"פ הענ חשיבא טפי מברכת ב"פ האדמה וי"ל דלא חשיב ב"פ הענ כל כך מב"פ האדמה כמו שחשוב ב"פ האדמה משהכל ומ"ש בהלכות גדולות דב"פ הענ תקדים לב"פ האדמה דמבורכת טפי היינו לפי המסקנא דלקמן דפליגי בשאין ברכותיהן שוות וקי"ל כר' יהודה אבל להאי ליתנא דאמרי' דלא פליגי בשאין ברכותיהן שוות לא מתוקס פסק דהלכות גדולות כדפירשנו לעיל: **מיתיבי** היו לפניו צנון וזית מברך על הצנון וכו'. ופריך אלמא דמברך ב"פ האדמה אפילו לפטור ב"פ הענ אפילו לגבי זית שהוא משבעת המיניים וכ"ש קליות שהן כמו כן משבעת המיניין דמברך עליהן ב"פ האדמה לפטור את[ח] התפוחים לכן צריך להגיה הכי כדפרישית[ט] לעיל באין ברכותיהן שוות כמו תפוחים וקליות: **א"ר ירמיה להקדים דא"ר יוסף וכו'.** פירש"י והר"י לפי גרסא זו אתיא הא דאמר רב יוסף כל המוקדם כר' יהודה דוקא אבל ר' שמעיה גריס אמר רב יוסף וכו' ואתיא אליבא דרבנן ומיירי שאין חביבין זה מזה דהא אזלינן בתר מוקדם דאי בחביבין פשיטא דחביב קודם דהא אפי' בשאר מיין לגבי שבעת המיניין אמרי רבנן דמברך על איזה שירצה ומילתא דרב יוסף מילתא באפי נפשה ולא נהירא דבסמוך משמע דגרס דאמר רב יוסף ואתיא כר' יהודה דוקא דקאמר רב מסדא ורב המנונא הוו יתבי בסעודתא וכו' א"ל לא סבר לה מר להא דרב יוסף דאמר כל המוקדס[ג] וכו': **במאי** פליגי. כלומר מאי טעמא דר' יהודה דאמר שבעת המיניין עדיף מאי עדיפות שייכא בהו אחר שאינן יכולין לפטור שאר מיין ומשני דהעדיפות הוי מן ההקדמה: **גפן** כדי רביעית יין וכו'. פי' אם אכל עלין או לולבין כדי רביעית יין חייב אבל אם אכל מהן

בשלמא למ"ד תמרי דזיקא היינו דהכא קרי לה נובלות סתמא והתם קרי לה תמרה אלא למ"ד בושלי כמרא ניתני אידי ואידי נובלות תמרה או אידי ואידי נובלות סתמא קשיא: **היו לפניו מינין** הרבה כו': אמר עולא מחלוקת בשברכותיהן שוות דרבי יהודה סבר [א]מין שבעה עדיף ורבנן סברי מין חביב עדיף אבל [ב]בשאין ברכותיהן שוות ד"ה מברך על זה וחוזר ומברך על זה מיתיבי היו לפניו צנון וזית מברך על הצנון ופוטר את הזית הב"ע כשהצנון עיקר אי הכי אימא סיפא ר' יהודה אומר מברך על הזית שהזית ממין שבעה [ג] לית ליה לר' יהודה הא דתנן [ד]כל שהוא עיקר ועמו טפלה מברך על העיקר ופוטר את הטפלה וכי תימא ה"נ דלית ליה והתניא רבי יהודה אומר אם מחמת צנון בא הזית מברך על הצנון ופוטר את הזית לעולם בצנון עיקר עסקינן וכי פליגי רבי יהודה ורבנן במילתא אחריתי פליגי וחסורי מחסרא והכי קתני היו לפניו צנון וזית מברך על הצנון ופוטר את הזית בד"א כשהצנון עיקר אבל אין הצנון עיקר ד"ה מברך על זה וחוזר ומברך על זה ושני מינין בעלמא שברכותיהן שוות מברך על איזה מהן שירצה רבי יהודה אומר מברך על הזית שהזית ממין שבעה פליגי בה רבי אמי ורבי יצחק נפחא חד אמר מחלוקת בשברכותיהן שוות דרבי יהודה סבר מין שבעה עדיף ורבנן סברי מין חביב עדיף אבל בשאין ברכותיהן שוות דברי הכל מברך על זה וחוזר ומברך על זה וחד אמר אף בשאין ברכותיהן שוות נמי מחלוקת בשלמא למאן דאמר בשברכותיהן שוות מחלוקת שפיר אלא למאן דאמר בשאין ברכותיהן שוות פליגי במאי פליגי א"ר ירמיה להקדים דאמר רב יוסף ואיתימא רבי יצחק [ג]כל המוקדם בפסוק זה מוקדם לברכה שנאמר [ו]ארץ חטה ושעורה וגפן ותאנה ורמון ארץ זית שמן ודבש ופליגא דרבי חנן דא"ר חנן [ז]כל הפסוק כולו לשיעורין נאמר חטה דתנן [ח]הנכנס לבית המנוגע וכליו על כתפיו וסנדליו וטבעותיו בידיו הוא והן טמאין מיד [ט]היה לבוש כליו וסנדליו ברגליו וטבעותיו באצבעותיו הוא טמא מיד והן טהורין [י]עד שישהא בכדי אכילת פרס [כ] פת חטין ולא פת שעורין מיסב ואוכלן בלפתן שעורה דתנן [כא]עצם כשעורה מטמא במגע ובמשא ואינו מטמא באהל [יא]גפן כדי רביעית יין לנזיר תאנה [יב]כגרוגרת להוצאת שבת רמון כדתנן [יג]כל [יד]כלי בעלי בתים שיעורן

עין משפט נר מצוה

צה א ב מיי' פ"ח מהל' ברכות הל' יג סמג עשין כז טוש"ע או"ח סי' ריפ סעיף ב:

צו ג מיי' וסמג שם טוש"ע שם סעיף ד:

צז ד מיי' פט"ז מהלכות טומאת צרעת הל' ז:

צח ה מיי' שם הלכה ו:

צט ו מיי' פ"ג מהל' טומאת מת הל' ב (וע"ש הל' טו):

ק ז מיי' פ"ה מהלכות מילוה הלכה ב סמג לאוין רנ:

קא ח מיי' פי"ח מהל' שבת הלכה ח:

קב ט מיי' פ"ו מהל' כלים הלכה ב:

תורה אור השלם

1. אֶרֶץ חִטָּה וּשְׂעֹרָה וְגֶפֶן וּתְאֵנָה וְרִמּוֹן אֶרֶץ זֵית שֶׁמֶן וּדְבָשׁ: דברים ח ח

מוסף תוספות

א. בתוס' רי"ש הוסיף, ואי על הזית מברך תחילה למה הוצרך לפרש שאין הצנון פוטר את הזית והלא לעולם יברך על הצנון לבסוף. ב. בתוס' רי"ש הביא את זה בשם הר' שמעיה בשם ר' האי. ג. בתוס' רי"ש הוסיף. ומאי קושיא לימא ליה תמרי עדיפא ליה, ע"כ י"ל דההיא דלקמן אתא כר' יהודה וכולהו אמוראי דלקמן כר"י ס"ל.

רבינו חננאל

אמר עולא מחלוקת כשברכותיהן שוות דר' יהודה סבר מין שבעה עדיף ורבנן סברי מין חביב עדיף. כשברכותיהן שוות אין אחד מהם עיקר, ובין אם בירך על שאר פירות בין אם בירך על שבעת המינים יצא, דקיימא לן כחכמים דיחיד ורבים הלכה כרבים. אבל כשאין ברכותיהן שוות וכו' כגון פירות האילן וירק. דברי הכל מברך על זה וחוזר ומברך על זה, ועל איזה שירצה מקדים ומברך, ואפי' היה הפרי ממין שבעה. הכא במאי עסקינן כשהצנון עיקר. אבל אם אין הצנון עיקר ולא חביב, מברך על הזית ואח"כ על הצנון, דאפושי בברכות עדיף, ולא אמרינן מברך על הצנון ונפטור זית דבירך בורא פרי האדמה על פירות האילן יצא, דאין להפקיע ברכה כל כי האי גונא. [דאמר ר' יוחנן כל הפסוק כולו לשיעורין נאמר חטה דתנן הנכנס לבית המנוגע וכליו על וכו'. פירשנוהו במסכת סוכה].

אייתו לקמייהו תמרי ורמוני. וגלח וגלפת בהן את הפת דאם כן הוו להו פת עיקר והן טפלה ומנן (דף מד.) מברך על העיקר ופוטר את הטפלה: **זה שני לארץ.** מ"מ היכא דאיכא חטה וזית אז שעורים ותמרים אע"ג דשוין לארץ מכל מקום המוקדם בפסוק דהיינו לארץ ראשון יקדים לברכה[א]: **הביאו לפניהם תאנים וענבים בתוך הסעודה.** וכגון שאין באין לגלפת את הפת אלא לקנוח סעודה: **אלא** פת הבאה בכסנין. דטעון ברכה לפניו ואין טעון ברכה לאחריו רק בורא נפשות רבות מידי דהוה אאורז ודומן דאמרי' לעיל (דף לז:) בתחלה מברך במ"מ ובסוף וגם כלום הוא ליל ומתו בהן שקדים הרבה. ופי' רש"י אפי' אם אכל מהן אחר בהמ"ז קאמר וגם נהירא הדא דאמרי' לעיל כל שיש בו מחמשת המינין צריך ברכה מעין שלש ועוד אמאי קאמר כיסנין לימא נמי אורז ודומן ע"כ צריך לפרש דמיירי בתוך הסעודה קודם בהמ"ז[ב] דמיירי בה וה"ק חוץ מן הפת הבאה בכיסנין בתוך הסעודה קודם ברהמ"ז דאין טעון ברכה לאחריו דפטר ליה בהמ"ז אפי' לרב ששת משום דהוי דבר מועט אבל בלא סעודה אף לאחריו צריך לברך מעין ג' ברכות ולהכי לא נקט פת אורז ודומן שהרי אפילו בלא סעודה נמי אין צריכין ברכה מעין ג' לאחריו: וגם קי"ל כרב ששת אלא כרב הונא ורב נחמן דאין הלכה כיחיד במקום רבים. ה"ג: **ויין פוטר כל מיני משקין.** ולכאורה מיירי ביין בלא סעודה דאי בהדי פת תיפוק ליה דפטר ליה פת דאפי' יין נמי דלה לומר הספר בסמוך דפטור אי לאו טעמא דקובע ברכה לעצמו אלא מיירי בלא סעודה ואפ"ה יין פוטר ולית הלכתא כוותיה שהרי מפת פוטרת אין הלכה כמותו אלא בספק רב פפא א"כ גם מהא דקאמר יין פוטר וכו' לית הלכתא כוותיה: **הלכתא** דברים הבאים בתוך הסעודה מחמת הסעודה. פי' הקונטרס לגלפת בהן את הפת אין טעונין ברכה דהוו להו טפלה ולא נהירא דא"כ מתני' היא (דף מד.) דמברך על העיקר ופוטר את הטפלה ומאי קמ"ל ועוד קשה דפריך בסמוך יין נמי נפטריה פת ומאי קשה והלא כשאותיה היין אינו טפלה לפת ואגן במידי דטפל לפת מיירינן ואין לפרש לפירוש הקונטרס יין נפטריה פת בשאורה פתו ביינו קאמר דהוה ליה יין טפל דהא לא אשכחן שיברך עליו בעצמו זה אלא ודאי מיירי בשתיה ועוד קשה מה שפי' רש"י דברים הבאים שלא מחמת הסעודה כגון דייסא ותרדין וכרוב שאינן של לפתן ובאין לזון ולשבוע טעונים ברכה לפניהם דלאו טפלה הוו ומיהו פטורין מברכת המזון דמיני מזון הוו ולא נהירא דאמרי' במתני' ברך על הפת פטר את הפרפרת ובגמ' מפרש דהוא הדין כל מעשה קדרה ודברים הרגילים לבא לאחר הסעודה פירש"י כמו פירות ואפי' הביא אותן בתוך הסעודה שלא מחמת לפתן לפתן טעונים ברכה בין לפניהם דלאו טפלה הוו ובין לאחריהם דאין ברכת המזון פוטרתן דלאו מזון הוו דהיינו דכרב ששת דאמר לעיל הביאו לפניו תאנים ורמונים בתוך הסעודה דטעונים ברכה בין לפניהם בין לאחריהם והוי דלא כהלכתא דקיי"ל כרב נחמן וכרב הונא כדפרישית לעיל. על כן פי' ר"י דברים הבאים מחמת הסעודה בתוך הסעודה כלומר הרגילים לבא מחמת הסעודה בפת שרגילים לאכלן עם הפת כגון בשר ודגים וכל מיני קדרה והביאן בתוך הסעודה אין טעונין ברכה לפניהם ולאחריהם אפי' אכלן בתוך הסעודה בפני עצמן בלא פת דכיון דמשום פת הם באין הפת פוטרתן אבל דברים שאין דרכן לבא בתוך הסעודה כגון תמרים ורמונים ושאר כל פירות שאין רגילים לגלפת בהן את הפת טעונין ברכה לפניהם דכיון דלאו משום לפתן אתו אין הפת פוטרתן והיינו כר"נ וכרב הונא דלעיל דאמרי דטעונין ברכה לפניהן ולא לאחריהן: **לאחר הסעודה גרסי'.** ותו לא ולא גרסי' דברים הבאים בהן סיפא והכי פירושו אם הביאו דברים שהזכרנו אחר הסעודה פי' לאחר שמשכו את ידיהם מן הפת שוב אין הפת פוטרתן כלל והוי כמו שאכלן בלא שום סעודה ובין דברים הרגילים לבא מחמת הסעודה ובין דברים שאין רגילים לבא מחמת הסעודה טעונים ברכה לפניהם ולאחריהם דאכל דברים דלעיל קאי ועכשיו אין לנו דין זה דאין מנהג שלנו למשוך ידינו מן הפת כלל עד לאחר בהמ"ז אלא כל שעה שאנו אוכלין פירות או שום דבר קודם בהמ"ז דעתנו לאכול פת כל שעה וקיי"ל כספק דרב פפא: **אי הכי** יין נמי נפטריה פת. דודאי יין מחמת סעודה אתי שהוא שותה כמה פעמים דאי לאו הסעודה לא ישתה ולפטוריה פת ומשני שאני יין דגורס ברכה לעצמו פירש"י דהברכה מקומות הוא בא ומברכין עליו אע"פ שאין צריכין לשתות כגון בקידוש ובברכת אירוסין ורשב"א פי'[ג] משום דצריך לברך על היין בורא פרי הגפן ובתחלה כשהוא בענבים בורא פרי העץ ועל שאר משקין שהכל נהיה בדברו ומיהו אומר ר"ת דבשאר משקין כמו מים ושכר הבאים מחמת הסעודה פת פוטרתן דאפי' יין הוה פוטר אי לאו דקובע ברכה לעצמו ולא כמחזור ויטרי[ד] שכתב שמברכין למים ברכה בכל פעם ופעם ואפי' בתוך הסעודה דהוי כמלך והא דלא פריך הכא[ה] (ג) מהן משום דיין זיין אבל מים לא זייני כדאמר (לעיל לה.) הנודר מן המזון וכו' ופשיטא דלא פטר להו פת דאינה בכלל ברכת הפת: מיהו

שיעורין כרמונים ארץ זית שמן אמר ר' יוסי ברבי חנינא ארץ שכל שיעוריה כזיתים כל שיעוריה סלקא דעתך והא איכא הנך דאמרן אלא ארץ שרוב שיעוריה כזיתים דבש [א]ככותבת הגסה ביום הכפורים [ב]ואידך הני שיעורין בהדיא מי כתיבי [ג]אלא מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא רב חסדא ורב המנונא הוו יתבי בסעודתא אייתו לקמייהו תמרי ורמוני שקל רב המנונא בריך אתמרי ברישא אמר ליה רב חסדא לא סבירא ליה מר להא דאמר רב יוסף ואיתימא ר' יצחק כל המוקדם בפסוק זה קודם לברכה אמר ליה [ד]זה שני לארץ וזה חמישי לארץ אמר ליה מאן יהיב לן נגרי דפרזלא ונשמעינך: איתמר הביאו לפניהם תאנים וענבים בתוך הסעודה אמר רב הונא טעונים ברכה לפניהם ואין טעונים ברכה לאחריהם וכן אמר רב נחמן טעונים ברכה לפניהם ואין טעונים ברכה לאחריהם ורב ששת אמר טעונין ברכה בין לפניהם בין לאחריהם שאין לך דבר שטעון ברכה לפניו ואין טעון ברכה לאחריו אלא פת הבאה בכסנין בלבד ופליגא דר' חייא [ה]דא"ר חייא פת פוטרת כל מיני מאכל [ו]ויין פוטר כל מיני משקין אמר רב פפא [ז]הלכתא דברים הבאים מחמת הסעודה בתוך הסעודה אין טעונים ברכה לא לפניהם ולא לאחריהם ושלא מחמת הסעודה בתוך הסעודה טעונים ברכה לפניהם ואין טעונים ברכה לאחריהם לאחר הסעודה טעונים ברכה בין לפניהם בין לאחריהם שאלו את בן זומא מפני מה אמרו דברים הבאים מחמת הסעודה בתוך הסעודה אינם טעונים ברכה לא לפניהם ולא לאחריהם אמר להם הואיל ופת פוטרתן אי הכי יין נמי נפטריה פת [ח]שאני יין דגורם

דייסא וכן כרוב ותרדין שאינן לפתן ובאין לזון ולשובע: **טעונין ברכה לפניהן.** דלאו טפלה הוו ואינן בכלל לחם דנפטר בברכת המוציא: **ולא לאחריהן.** דמיני מזון הוו וברכת המזון פוטרתן: **דברים הרגילין לבא לאחר סעודה.** כגון פירות אפי' הביאן בתוך הסעודה שלא מחמת לפתן: **טעונין ברכה בין לפניהן.** דלאו טפלה הוו: **בין לאחריהם.** דאין ברכת המזון פוטרתן דלאו מזוני הוו: דגורס

מחמת הסעודה בתוך הסעודה. כגון דייסא וכן כרוב ותרדין שאינן לפתן ובאין לזון ולשובע: **טעונין ברכה לפניהן.** דלאו טפלה הוו ואינן בכלל לחם דנפטר בברכת המוציא: **ולא לאחריהן.** דמיני מזון הוו וברכת המזון פוטרתן: **דברים הרגילין לבא לאחר סעודה.** כגון פירות אפי' הביאן בתוך הסעודה שלא מחמת לפתן: **טעונין ברכה בין לפניהן.** דלאו טפלה הוו: **בין לאחריהם.** דאין ברכת המזון פוטרתן דלאו מזוני הוו: דגורס

עין משפט נר מצוה

קג א מיי' פ"ב מהלכות שביתת עשור הל' ו סמג לאוין סט טוש"ע או"ח סי' תריג סעיף ו:
קד ב מיי' פ"ח מהל' ברכות הל' יג סמג עשין מז טוש"ע או"ח סי' ריח סעיף ד:
קה ג טוש"ע או"ח סי' קעד סעיף ב:
קו ד מיי' פ"ד מהלכות ברכות הל' יא סמג עשין סט טוש"ע או"ח סימן קעז סעיף ב ג:
קז ה טוש"ע או"ח סי' קעד סעיף ב ז:

רבינו חננאל

אמר רב פפא הילכתא דברים הבאים מחמת הסעודה בתוך הסעודה אין טעונים ברכה לא לפניהם ולא לאחריהם. פירוש, כל דבר הבא בתוך הסעודה מחמת סעודה לאכול בהן פת, כגון מיני תבשילין וכיוצא בהן דעבידי למילפת בהן, אין טעונין ברכה לא לפניהם ולא לאחריהם. יש מי שאומר אפי' ענבים ותאנים ורמונים וכיוצא בהם, שהרבה בני אדם אוכלין בהם פתן, בזמן שבאים בתוך הסעודה למילפת בהו את הפת, פת פוטרתן ואין צריכין ברכה לא לפניהם ולא לאחריהם. ודייסא וכיוצא בהם. ואע"ג דאמרינן בבלאי טפשאי דאכלי נהמא בנהמא, אם נהמא ממש הוא, דברי הכל פת פוטרת את הפת, ואם אינה פת הרי הוא תבשיל הבא מחמת הסעודה בתוך הסעודה, ופת לדברי הכל פוטרת כל תבשיל הבא מחמת הסעודה בתוך הסעודה, אבל דברים הבאים בתוך הסעודה שלא מחמת סעודה כגון מיני מתיקה חביצא בדובשא ופאלודג וכיוצא בהן, שבאין למתיקה ולא ללפת, טענין ברכה לפניהם ולא לאחריהם. דברים הבאים שלא מחמת סעודה לאחר סעודה כגון אבטיחים וענבים ורמונים וכיוצא בהן, שאין באין ללפת בהן את הפת, שכבר סלקו את הפת מלפניהם ודיין לא רחצו ידיהן, הרי אלו טענין ברכה בין לפניהם בין לאחריהם, שכיון שלא באו ללפת בהן, אין ברכת המזון פוטרתן מלברך אחריהן. לכך צריכין ברכה לפניהם ולאחריהם. זהו פי' דברי רב פפא שפסק הלכה. **אי הכי יין נמי נפטריה פת שאני יין דגורם ברכה לעצמו.** א"ל לבן זומא אם הפת פוטרת כל הבא מחמת סעודה בתוך הסעודה, תפטור גם את היין. **אמר להו** יין גורם ברכה לעצמו. שפוטר כל מיני משקין. פירוש אחר: הא דפריך יין נמי נפטריה פת, היינו ע"י תערובות ששורה בהם את הפת, אבל כששותיהו כך בתוך הסעודה, אתי ליה שפיר שאין הפת פוטר את היין, ואין מקשה כלום מזה, וכש"כ דאתי שפיר שאינו פוטר את שאר משקין. והא דפריך מיין טפי משאר משקין, משום שדרך בני אדם לשרות ביין.

מסורת הש"ס

(א) [ע' תוס' סוכה ו. ד"ה אלא], ב) בעירובין ובסוכה מסיק הש"ס אלא הלכתא ניהו, ג) חולין קיא.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה זה שני וכו' משניים מרמונים שהרמון נע"ל ומיפא מתאנים ומתוק: (ב) תוס' ד"ה אי הכי וכו' כמלך **וכא** דלא פריך הכא מיין אלא משום דיין.

מוסף תוספות

א. בתוס' רי"ש הקשה. וא"ת לכתוב ארץ חטה וזית ושעורה וי"ל שלא רצה להפסיק בין חטה לשעורה שהם מיני זרעים. ב. בתוס' רי"ש כתב, שאוכלה אחרי הסעודה קודם בהמ"ז במקום תאנים וענבים ומתוך שאינה באה אלא לקינוח סעודה והוי מועט לא רצו לקבוע ברכה לאחריה ולא דמי' לתאנים וענבים דקנוח סעודה. ג. בתוס' רי"ש גריס, ורבינו שמואל פי' וכו' (וכ"ה בדפו"י בתוס' שלנו) ואמרינן לעיל טעמא משום דאשתני לעלויא וכיון דמשום חשיבותו אשתני ברכתו אין לנו לבטלה משום ברכת הפת. ד. בתוס' רי"ש כתב, דנמלך הוי דאין אדם שותה מים אלא לצמאו וסברא גדולה היא זו שאם יברכו במים באמצע הסעודה יברכו על כל פעם. ה. בתוס' רי"ש כתב, דכי פריך הכא יין נמי נפטריה פת דוקא מיין שייך לאקשויי הכי משום דדיין אבל מים שאין הפת פטורת לא ק' ליה מידי משום דלא דייני.

לעזי רש"י

אובליא"ש [אובלידי"ש]. אפיפיות, "נפלים".

מוסף רש"י

ארץ שרוב שיעוריה כזיתים. מת ונגילה ואיסור חלב ודם ופיגול ונותר וטמא וגיד הנשה (סוכה ו.). **דבש.** כל דבש האמור בתורה דבש תמרים וכדאמר התם (בכורים פ"ל מ"ג) אין מביאין בכורים כי אם משבעת המינים ולא מתמרים שבהרים ולא מפירות שבעמקים, אלמא פשיטא ליה לתנא דתמרים מז' המינין דהיינו דבש (ערובין ד:) כל מיני מתיקה קרויין דבש, ותמרים מיני מתיקה הן (סוכה שם). **ככותבת.** תמרה (שם). **ביום הכפורים.** דלא כתיב ביה אכילה אלא אשר לא תעונה, מידי דמייתב דעתיה ומפקע ליה מעינוי (שם). **הני שיעורין בהדיא מי כתיבי.** כלום כתיב בתורה עכס כשעורה ובית המטוגע בחטין וכן כולם (שם). **לאחר הסעודה.** כלומר הרגילים לבא לאחר הסעודה, **טעונים ברכה בין לפניהם בין לאחריהם.** אפילו הביאן בתוך הסעודה, דכיון דאינן לפתן אין הפת פוטרתן (חולין קיא:).

דגורם ברכה לעצמו. בכמה מקומות הוא בא ומברכין עליו ואע"פ שלא היו צריכים לאתיאו: **רב הונא אכל תליסר ריפתי.** מפת הבאה בכסנין ולא בירך אחריו: **אמר רב נחמן עדי כפנא גרסי'**: **עדי.** אלו. כלומר אלו לרעבון נאכלו ואכילה מרובה כזו לא נפטרת מברכה אלא כל שאחרים קובעין אכילתן בכך טעון בהמ"ז כך פירש רב האי. ורבותינו פירשו תליסר ריפתי מפת שלנו ולא בירך אחריו משום דלא שבע וקרא כתיב (דברים ח) ואכלת ושבעת וברכת וכך פי' רב יהודאי בה"ג ואינו נ"ל דלית ליה לרב הונא והם החמירו על עצמן עד כזית ועד כביצה (לעיל דף כ:) ודלא כר"מ ודלא כר' יהודה (לקמן דף מט:): **לחמניות.** אובליא"ש בלע"ז: **אסור מלאכול.** עד שיברך בהמ"ז ויחזור ויברך על הבא לפניו דכיון דגמר אסא דעתיה מברכה ראשונה ומסעודתיה: **סלק אחמר.** אם סלק הלחם וכל האוכל מעל השלחן ועדיין לא ברכו אסור לאכול: **ריספא.** אמניסטרטיו"ן: **אחכא דריש גלותא סמכינן.** ואין סילוקנו סלוק שדעתנו אם ישא משאות מאת פניו אלינו נאכל: **הרגיל בשמן.** למשוח ידיו אחר אכילה: **שמן מעכבו.** לענין ברכה שאפילו גמר וסלק ולא משח ידיו עדיין סעודה קיימת ואוכל בלא ברכה: **ולית הלכתא כלל הני שמעתתא.** אין סיום סעודה תלוי לא בגמר ולא בסלוק ולא בשמן אלא במים אחרונים כ"ז שלא נטל מים אחרונים הוא מותר לאכול ומשנטל אסור לאכול: **לנטילת ידים.** [9] דמים אחרונים בהמ"ז ולא יאכל כלום עד שיברך על מזונו: **תכף לא"ת.** המקריבו אליו ומארחו בביתו: **ברכה.** בביתו: **מתני' ברך על היין כו'.** והגיגן היו להביא קודם אכילה כוס יין לשתות כדתניא לקמן (דף מג.) **כילד סדר הסבה** כו' ומביאין לפניהם פרפראות להמשיך אכילה כגון פרגיות ודגים ואח"כ מביאין השלחן ולאחר גמר סעודה יושבים ושותים ואוכלים ומה הן אוכלים פרפראות כגון כיסני דמעלו לגבא[1] ולחמניות והוא יין ופרפרת שלאחר המזון ושניהם קודם בהמ"ז: **מעשה קדרה.** חלקא טרגים [6] וטיסקי: **היו יושבים.** בלא הסבת מטות שמוטים על לדיהן שמאלית על המטה ואוכלין ושותין בהסבה: **כל אחד ואחד מברך לעצמו.** דאין קבע סעודה בלא הסבה: בא

דגורם ברכה לעצמו רב הונא אכל [6]תליסר ריפתי בני תלתא תלתא בקבא ולא א"ל רב נחמן עדי כפנא אלא [א]כל שאחרים קובעים עליו סעודה צריך לברך רב יהודה הוה עסיק ליה לבריה בי רב יהודה בר חביבא אייתו לקמייהו פת הבאה בכסנין כי אתא שמעינהו דקא מברכי המוציא אמר להו מאי ציצי דקא שמענא דילמא המוציא לחם מן הארץ קא מברכיתו אמרי ליה אין דתניא רבי מונא אמר משום רבי יהודה פת הבאה בכסנין מברכין עליה המוציא ואמר שמואל הלכה כרבי מונא אמר להו [ב]אין הלכה כרבי מונא אתמר אמרי ליה והא מר הוא דאמר משמיה דשמואל [ג]לחמניות מערבין בהן ומברכין עליהן המוציא שאני התם [ד]דקבע סעודתיה עלייהו אבל היכא דלא קבע סעודתיה עלייהו לא רב פפא איקלע לבי רב הונא בריה דרב נתן בתר דגמר סעודתייהו אייתו לקמייהו מידי למיכל שקל רב פפא וקא אכיל אמרי ליה לא סבר לה מר גמר אסור מלאכול אמר להו סלק אתמר [ה]רבא ורבי זירא איקלעו לבי ריש גלותא לבתר דסליקו תכא מקמייהו שדרו להו [ו]ריסתנא מבי ריש גלותא רבא אכיל ורבי זירא לא אכיל א"ל לא סבר לה מר סלק אסור מלאכול א"ל [ה]אנן אתכא דריש גלותא סמכינן: אמר רב הרגיל בשמן שמן מעכבו אמר רב אשי כי הוינן בי רב כהנא אמר לן כגון אנן דרגילינן במשחא משחא מעכבא לן ולית הלכתא ככל הני שמעתתא [ז]אלא כי הא דאמר רבי חייא בר אשי אמר רב [ח]שלש תכיפות הן [ט]תכף לסמיכה שחיטה [י]תכף לגאולה תפלה [יא]תכף לנטילת ידים ברכה אמר אביי אף אנו נאמר תכף לתלמידי חכמים ברכה שנאמר [1]ויברכני ה' בגללך איבעית אימא מהכא שנאמר [2]ויברך ה' את בית המצרי בגלל יוסף: **מתני'** [יב]**ברך על היין שלפני המזון פטר את היין שלאחר המזון** [יג]**ברך על הפרפרת שלפני המזון פטר את הפרפרת שלאחר המזון ברך על הפת פטר את הפרפרת על הפרפרת לא פטר את הפת** בש"א אף לא מעשה קדרה [יד]היו [טו]יושבין כל אחד מברך לעצמו הסבו אחד מברך לכולן

מיהו ר"י ור"ת היו אומרים שלא לברך כלל אשאר משקין הבאין בתוך הסעודה וטעמא דפת פוטרת כל הדברים הבאים בשבילה והשתא יין פוטר כל מיני משקין לפי שעיקר משקה הוא והוא לא לכל מיני משקין ולכך הוא העיקר והן טפלין לו לענין ברכה והלכך משקין הבאין מחמת הסעודה שבאין בשביל הפת לברות המאכל וגם א"א לאכילה בלא שתיה והלכך פת פוטרתן חוץ מן היין כדקאמר גמרא טעמא ולהאי טעמא ניחא מה שאנו מברכים בפסח על החזרת על אכילת מרור לבד שהעולם מקשים אמאי אין מברכין נמי ב"פ האדמה וב"פ האדמה דשאר ירקות אינו פוטר כדקאמרינן התם כיון דאיכא הגדה והלל אסא דעתיה אלא וודאי טעמא הוי כיון דרחמנא קבעיה חובה דכתיב על מצות ומרורים יאכלוהו הוי כמו דברים הרגילין לבא מחמת הסעודה דפת פוטרתן: **לחמניות.** פרש"י אובליא"ש ולא נהירא דא"כ אפילו לא קבע נמי (ב) לברך המוציא שהרי הוא לחם גמור שהרי קופו עיסה וגראה לפרש דהיינו גילי"ש מיהו כי קבע סעודתיה עליה מברך עליו המוציא כמו בפורים מיהו רבינו שמשון פירש דאין לברך עליו המוציא דהוי כמו דייסא: **סלק אתמר.** משמע שדרכן היה (ג) לסלק השלחן קודם בהמ"ז ולכאורה קשה למנהג שלנו שאנו מקפידים שלא לסלק הלחם קודם (ד) ושמא בימיהם נמי לא היו מסלקין השלחן מקמי המברך כי אם מלפני שאר המסובין לפי שהיו להן שלחנות קטנים וכל אחד לפני עצמו אוכל על שלחנו אבל אנו הרגילים לאכול כולנו על שלחן אחד אין נאה לסלק השלחן עד לאחר ברכת המזון: **רבי זירא לא אכל.** תימה (ה) לפי מה שמפרשים העולם הב לן ונברך אסור למשתי בלא ברכה שלפניו אמאי לא אכל לבריך עליה וליכול ושמא היה תבשיל שהיה בו פת והיה צריך ברכת המוציא ונט"י וטורח היה לעשות כל כך: **אתכא** דריש גלותא סמכינן. מי ששכח לאכול אפיקומן ואמר הב לן ונברך אינו היסח הדעת דאמן אתכא דרחמנא סמכינן ואם שכח וברך ולא אכל אפיקומן א"ל לאחור (ו) דכל מצות נשם מצה עשויות והא דאמרינן(ו) כי אמר הב לן ונברך אסור למשתי וכן אסורים כולן היינו דוקא כי אמר בעל הבית אבל לא אורח (וכי אסורים כולן היינו כי אמר בעה"ב אבל בשביל אורח אינן נאסרין) ואף אינו גופא יכול לאחוז ולאכול עם בעה"ב: **אתכא** דריש גלותא סמכינן. וכשרגיל לאכול מיני פירות ומביאין להם בזה אחר זה יש אומר שצריך לברך אכל חד וחד לפי שאינן יודעים אם יתן להם בעה"ב יותר וגראה שאין צריך לברך לפי שסומכין על שלחן בעה"ב והיינו דבי ריש גלותא: **תכף** לנטילת ידים ברכה. והלכך כיון שנטל ידיו באחרונה לאחר סעודה אסור לאכול עד שיברך והוא הדין אם אמר הב לן ונברך אפי' בלא נטילה[א"ח]: **ברך** על הפת פטר את **הפרפרת.** נראה דמיירי בפרפרת שבתוך הסעודה דאי בפרפרת שלאחר הסעודה הא פסק רב פפא [ט]דברים הבאים לאחר סעודה טעונין ברכה לפניהם ולאחריהם ורש"י פירש פרפרת מיני דגים ופרגיות וקלת קשה א"כ מאי קמ"ל דברך על הפרפרת דלא פטר את הפת ונראה כפירוש ר"ח דפירש דפרפרת פת גנומה בקערה דלית בה מוריתא דנהמא דמברכין עליה בורא מיני מזונות והשתא ניחא דאצטריך לאשמעינן ברך על הפרפרת לא פטר את הפת אע"ג דהוא מין פת וכן משמע בגמרא דחשיב פרפרת [י]מעשה קדרה ומעשה קדרה היינו חלקא טרגים וטיסקי כדאמרינן לעיל[ב] (לא.): **הסבו** אחד מברך לכלן. ואנו אין נוהגים הסבה אלא בפת בלבד ופת מהני אפי' בלא הסבה דדוקא לדידהו שהיו אוכלים בהסבה היו צריכים הסבה אלא ישיבה שלנו הוי קביעות לנו כהסבה דידהו שהם היו רגילים כל אחד להסב על מטתו ועל שלחנו אבל עכשיו כולנו אוכלים על שלחן אחד וכשאנו אוכלין יחד היינו קביעותינו והכא דקאמר היו יושבין וכו' בגמרא משמע דמיירי בין בברכת המוזיא בין בברכת המזון בהמ"ז כעובדא דתלמידי דרב בברכת המוזיא מההיא דפליגי בין אי בעי הסבה ומיהו בני אדם האוכלים בדרך והולכים ולא יאכלו כל אחד מברך לעצמו ומ"מ אמאי שנא דבמוגמר אפילו לא הסבו אחד מברך לכולם בירושלמי פריך ומשני משום דבמוגמר כולם נהנים ביחד אבל אכילה ושתיה אינה באה אלא לזה אחר זה: ומע"פ

עין משפט נר מצוה

קח א ב מיי' פ"ג מהל' ברכות הלכה ט סמג עשין מז טוש"ע או"ח סי' קסח סעי' ו ז: קט ג ד טוש"ע שם סעיף ו וסעיף ח:

קי ה מיי' פ"ד מהלכות ברכות הלכה ז סמג שם טוש"ע או"ח סימן קטז סעיף ב:

קיא ו מיי' פ"ג מהל' מעשה הקרבנות הלכה יב:

קיב ז מיי' פ"ז מהל' תפילה הל' ח טוש"ע א"ח סי' קיא סעיף א:

קיג ח מיי' פ"ו מהל' ברכות הל' כ סמג עשין מז טוש"ע או"ח סי' קעט סעיף ג וסי' קפו:

קיד ט מיי' פ"ד מהל' ברכות הלכה יב סמג שם טור א"ח סימן קנד:

קטו י טור או"ח סימן קטו:

קטז כ מיי' פ"ח מהל' ברכות הלכה יב סמג שם טוש"ע או"ח סי' קסז סעיף יא וסימן ריג סעיף ג:

רבינו חננאל

רב הונא אכל תליסר ריפתא כעכי מתלת ריפתא לקבא ולא ברך. ואמר כיון שהזכיר רב ששת פת הבא בכיסנין, פי' זו הפת העשויה כמין כיסין מלאים סוכר ושקדים ואגוזים וכיוצא בהן שעושין אותו כמין כעכין, ולוגעסין אותן בבתי משתאות, הזכיר המעשה של רב הונא שאכל פת הבא בכיסנין תליסאר ריפתא כעכי מתלת ריפתא לקבא, ולא ברך אחריהן וכו'. **ואמר רב נחמן עדי כפנא הוא.** פי' זה האיש רעב הוא וסעודתו קבע בהם וצריך לברך אחריהן מיסתבר. וכן היה רב נחמן אומר כל שאחרים קובעין סעודתן עליו, על זה הפת הבאה בכיסנין צריך לברך. וכש"כ שרב הונא עצמו שאכל כשיעור סעודת אחרים שלא אכלו עדיין כלום דצריך לברך תחלה וסוף. ואין הלכה כרב מונה דאמר פת הבא בכיסנין מברך עליה המוציא. ולחמניות שאמר ר' מברכין עליה המוציא ומערבין בהן, לא אמרו אלא בזמן שקובעין סעודתן עליהן. תני בתוספתא הביאו לפניו מיני תרגימה מברך עליהן בורא מיני כיסנין. **אמר רב הרגיל בשמן** ערב למשוח בו ידיו. **שמן מעכבו. שלש תכיפות הן** וכו'. ירושלמי: ג' תכיפות הן, תכף לסמיכה שחיטה, תכף לנטילת ידים ברכה, תכף לגאולה תפלה. תכף לסמיכה שחיטה דכתיב וסמך ושחט, תכף לנטילת ידים ברכה שאו ידיכם קדש וברכו את ה', תכף לגאולה תפלה יהיו לרצון אמרי פי, מאי כתיב בתריה יענך ה' ביום צרה וגו'. **מתני': ברך על היין שלפני המזון פטר את היין שלאחר המזון.** פירוש יין שלאחר המזון, היינו לאחר שהשלים סעודתו ונטל ידיו לברך ברכת המזון, אם בקש לשתות יין קודם ברכת המזון, אינו צריך לברך בורא פרי הגפן. וזהני מילי בשבתות ורימים טובים, ובעת שיוצא מבית המרחץ, ובעת הקות הדם וכיוצא בהם, שאדם קובע סעודתו על היין, ובדעתו לשתותו אחר הסעודה, וכי מברך תחלה דעתו אכל מה שישתה. אבל בשאר ימות השנה ברכת היין שלפני המזון אינה פוטרת את היין שלאחר המזון. אבל היין שלאחר ברכת המזון בין בזה בין צריך לברך, דברכת המזון ודאי מפסקא, וכיון דמפסקא איתסר ליה למישתי עד דברך, וכדרבה בר מרי דברך על היין [ש]לפני המזון ואחר ברכת המזון, אמר ליה אביי יישר, וכן אמר ר' יהושע בן לוי. ורב יצחק בר יוסף דברך על כל כוס וכוס דנמלך הוא, כלומר כיון ששתה כוס אחד הסכים בדעתו שלא לשתות יותר,

רבינו ניסים

שלש תכיפות הן תכף לסמיכה שחיטה. בתלמוד ארץ ישראל בפ' מאימתי קורין אמר תכף לסמיכה שחיטה דכתיב (ויקרא א) וסמך ושחט. תכף לנטילת ידים ברכה [שנאמר] (תהלים קלד) שאו ידכם קדש וברכו את ה'. תכף לגאולה תפלה שנאמר (שם יט) יהיו לרצון אמרי פי מה כתיב בתריה יענך ה' ביום צרה ובגמ' דפ"ג דשחיטת קדשים (דף לג) אמרי תכף לסמיכה שחיטה דאורייתא: והפצירו בו ונמלך לשתות כוס אחר, צריך לברך, כיון דעקר דעתיה מלמשתי טפי מהאי כסא בהאי סעודתא צריך לברך. וכבר פירשתי הדברים הללו בערבי פסחים. ונקיטנא כלל אכל היכי דלא יכיל למישתי, כגון ברכת המזון וכל שכן תפלה כדגרסינן בכיסוי הדם הכי השתא התם משתיא וברוכי בהדי הדדי לא אפשר, משום הכי הוי הפסקה, אבל הכא בכיסוי הדם אפשר דשחיט בחדא ידא ומכסה בחדא. וכל כי האי גונא הוי הפסקה וצריך לברוכי. והתם קמבעיא אם עמד אדם מבית המשתה ונכנס לבית הכסא, כשחוזר לבית המשתה צריך לברך או לא, ולא איפשיטא. **והא** דאיבעיא לן, **בא להם יין בתוך המזון** וברך ושתה, דודאי שתיה זו לשורות מזונו במעיו הוא, מהו לפטור היין שלאחר המזון כו'. קיי"ל דאינו פוטר, אע"ג דרב אמר פוטר, הא רב כהנא פליג עליה. ותו, הא דרב הונא ורב יהודה וכל תלמידי דרב אמרי אינו פוטר, ומקצת תלמידים שאומרים דפוטר לא סמכינן עלייהו. ורב נחמן דאמר פוטר הא רב ששת פליג עליה, וקיי"ל הלכתא כרב ששת לגבי רב נחמן באיסורי, וברכות לאו ממונא איגון אלא איסורי הן. ותו הא רבא מותיב על רב נחמן, אע"ג דמשני ליה, אשינויי לא סמכינן. הלכך יין שבתוך המזון אינו פוטר יין של אחר המזון. **ברך על הפת פטר את הפרפרת.** פי' פרפרת פת צנומה בקערה ולית בה תוריתא דנהמא, ומברכין עליה בורא מיני מזונות. ואע"ג דעלתה בתיקו קיי"ל ברך על הפת המוציא לחם, פטר את הפרפרת וכל מיני מאכל, אבל ברך על הפרפרת לא פטר את הפת, אבל מעשה קדרה כולה פטרי. **היו יושבין כל אחד מברך לעצמו.** פי', היו יושבין לעסק אחר ונזדמן להם לאכול, כל אחד ואחד מברך לעצמו, אבל אם הסיבו, כלומר ישבו לאכל ולא לעסק אחר, אחד מברך לכולן. ורמינן עלה הא דתניא עשרה שהיו מהלכין בדרך אעפ"י שכולן אוכלים מככר הכי השתא התם משתיא וברוכי בהדי הדדי לא אפשר, משום הכי הוי הפסקה, אבל הכא בכיסוי הדם אפשר דשחיט בחדא ידא ומכסה בחדא. וכל כי האי גונא הוי הפסקה וצריך לברוכי. והתם קמבעיא אם עמד אדם מבית המשתה ונכנס לבית הכסא, כשחוזר לבית המשתה צריך לברך או לא, ולא איפשיטא. **והא** דאיבעיא לן, **בא להם יין בתוך המזון** וברך ושתה, דודאי שתיה זו לשורות מזונו במעיו הוא, מהו לפטור היין שלאחר המזון כו'. קיי"ל דאינו פוטר, אע"ג דרב אמר פוטר, הא רב כהנא פליג עליה. ותו, הא דרב הונא ורב יהודה וכל תלמידי דרב אמרי אינו פוטר, ומקצת תלמידים שאומרים דפוטר לא סמכינן עלייהו. ורב נחמן דאמר פוטר הא רב ששת פליג עליה, וקיי"ל הלכתא כרב ששת לגבי רב נחמן באיסורי, וברכות לאו ממונא איגון אלא איסורי הן. ותו הא רבא מותיב על רב נחמן, אע"ג דמשני ליה, אשינויי לא סמכינן. הלכך יין שבתוך המזון אינו פוטר יין של אחר המזון. **ברך על הפת פטר את הפרפרת.** פי' פרפרת פת צנומה בקערה ולית בה תוריתא דנהמא, ומברכין עליה בורא מיני מזונות. ואע"ג דעלתה בתיקו קיי"ל ברך על הפת המוציא לחם, פטר את הפרפרת וכל מיני מאכל, אבל ברך על הפרפרת לא פטר את הפת, אבל מעשה קדרה כולה פטרי. **היו יושבין כל אחד מברך לעצמו.** פי', היו יושבין לעסק אחר ונזדמן להם לאכול, כל אחד ואחד מברך לעצמו, אבל אם הסיבו, כלומר ישבו לאכל ולא לעסק אחר, אחד מברך לכולן. ורמינן עלה הא דתניא עשרה שהיו מהלכין בדרך אעפ"י שכולן אוכלים מככר

תורה אור השלם

1. וַיֹּאמֶר אֵלָיו לָבָן אִם נָא מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ נִחַשְׁתִּי וַיְבָרְכֵנִי יְיָ בִּגְלָלֶךָ:

בראשית ל כז

2. וַיְהִי מֵאָז הִפְקִיד אֹתוֹ בְּבֵיתוֹ וְעַל כָּל אֲשֶׁר יֶשׁ לוֹ וַיְבָרֶךְ יְיָ אֶת בֵּית הַמִּצְרִי בִּגְלַל יוֹסֵף וַיְהִי בִּרְכַּת יְיָ בְּכָל אֲשֶׁר יֶשׁ לוֹ בַּבַּיִת וּבַשָּׂדֶה:

בראשית לט ה

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מעשה קדירה מלקא טרגיס. נ"ב ע"ל דף לז ע"ז: (ב) תוס' ד"ה לחמניות וכו' לא קבע נמי צריך לברך וכו' שהרי תחלתו וסופו עיסה: (ג) ד"ה סילק וכו' משמע שדרכן. נ"ב פירוש מדקאמר לבתר דסליקו תכא וכו': (ד) **בא"ד** הלחם קודם. נ"ב כלומר ולמה לא מסלקין גם השלחן: (ה) ד"ה רבי זירא וכו' מימה. נ"ב וכ"כ התוספות פרק כסוי הדם סוף דף פו: וכ"כ הרא"ש בשם: (ו) ד"ה אמכא דריש גלותא וכו' א"ל לחזור ולאכול דכל:

גליון הש"ם

גמ' אלא כי הא דאר"ח בראשי. ע' כרמב"ן במלחמות פ"ג דשבת בד"ה ועוד כתב הרי"ף הא דרב גידל: גמ' שלש תכיפות הן. עי' לקמן דף נ"ב ע"ב תוס' ד"ה תכף: רש"י ד"ה לגאולת ידים דמים אחרונים. כך מבואר בסוגיין. אבל במ"ר דבריש וכירושלמי פ"א ה"א מבואר דקאי על נטילה לתשמה. ועיין תוס' סוטה דף ל"ט ע"א ד"ה כל וע"ש:

מוסף תוספות

א. בתוס' רי"ש הוסיף. כדאמרי' בערבי פסחים כיון דאמר' הב לן ונברך אסור לכו למשתי עד דברכיתו. ב. בתוס' רי"ש הוסיף, והם כעין סופגנין שבלילתן רכה שמטגנין בשמן.

לעזי רש"י

אובליא"ש [אובלידי"ש]. אפיפיות, "יַפלים". **אמנישטרשיו"ן [אמינישטרישו"ן].** מנה, משאת.

מוסף רש"י

דגורם ברכה לעצמו. שגורם ברכות הרבה לעצמו בקידוש והבדלה ובברכת המזון (לעיל מז). **ריסתנא.** מנה של בשר מבושל (לקמן נ: ושם: דיסתנא). **אתכא.** על השלחן (קדושין פא.).

רבינו ניסים

שלש תכיפות הן תכף לסמיכה שחיטה. בתלמוד ארץ ישראל בפ' מאימתי קורין אמר תכף לסמיכה שחיטה דכתיב (ויקרא א) וסמך ושחט. תכף לנטילת ידים ברכה [שנאמר] (תהלים קלד) שאו ידכם קדש וברכו את ה'. תכף לגאולה תפלה שנאמר (שם יט) יהיו לרצון אמרי פי מה כתיב בתריה יענך ה' ביום צרה ובגמ' דפ"ג דשחיטת קדשים (דף לג) אמרי תכף לסמיכה שחיטה דאורייתא: